

Ruske armade prodirajo naprej na kavkaški fronti

Zasedle so tri važne baze in trinajst naselbin ter izvajale največjo zmago od začetka ofenzive.—Tripoli, glavno mesto Tripolitnije, tarča ameriških bomb. Francoske čete odbile napad osiščnih oklopnih kolon v centralni Tuniziji.—Angleški letalci metali bombe na Essen, središče nemške orožne industrije

Moskva, 12. jan.—Ruske armade so v prodiranju na sto milj dolgi kavkaški fronti zasedle Georgijevsk, Pjatigorsk in Mineralne vode, tri važne nemške baze, in trinajst mest in vasi ter počistile ozemlje ob progi železnice Rostov-Baku, se glasi danes objavljen uradni komunik.

Ruske konjeniške in motorne enote so prebile nemško bojno črto v trikotu ozemlja pod poveljstvom generala Maslenikova in izvajale največjo zmago od začetka zimske ofenzive. Posebni buletji pravi, da so bili Nemci poginili iz Georgijevska in okolice ter z ozemlja pri Budevovsku in Kislovsku.

Sedem nadaljnjih mest so ruske čete okupirale ob progi železnice, ki spaja Stalingrad s Tihoretskom, in v dolini ob reki Don. Odpor nemških kolon je bil zdrobljen.

Moskva, 11. jan.—Ruske čete so zasedle nadaljnjih trinajst mest in vasi v severnem delu Kavkaza in obkrožile Georgijevsk, strateško železniško središče, s treh strani. Georgijevska, ki je oddaljena samo štiri milje od tega središča, je v ruskih rokah. Protinaskoki nacistične oborožene sile, ki so bili odrejeni z namenom, da ustavijo prodiranje ruskih čet, so bili odbiti.

Sovjetske kolone se vale naprej po dolini ob reki Don proti Rostovu, kjer se ta reka izliva v Črno morje. Prvi vojaški oddelki so dospeli do točke, ki je oddaljena 50 milj od Rostova. Nemška bojna črta pri Kagalnitsku je bila prebita v več krajih.

Komunike vrhovnega poveljstva pravi, da so sovjetske čete v ofenzivi tudi na centralni fronti, na južozapadni strani Velike Luke, mesta, ki je oddaljeno samo 90 milj od latvijske meje. To mesto so Rusi okupirali zadnji teden.

Ruska oborožena sila, kateri poveljuje general Konstantin Rokassovski, prodira proti Rostovu s severni strani in dospela je že do Strahova, ki je oddaljen 65 milj od Rostova. Ruska ofenziva, ki se je pričela pred sedmimi tedni na stalingrajski fronti, se nadaljuje. Nemci so v tej utrpeli ogromne izgube.

Uradni komunik, objavljen danes jutraj, pravi, da so ruski letalci sestrelili 313 nemških bojnih letal zadnji teden, sami pa so izgubili 93 letal. Ta dalje pravi, da je ruska podmornica potopila nemški transport na Barenškem morju.

Berlin, 11. jan.—Poveljstvo poroča, da so nemške čete izvršile uspešne naskoke na ruske pozicije v centralnem sektorju dolge fronte in zasedle 75 utrjenih točk. Napadi ruske armade, kateri poveljuje maršal Timoshenko, na nemške pozicije na južovzhodni strani jezera Ilmen so bili odbiti.

London, 11. jan.—Ameriški letalci so s svojih baz v Tuniziji prvič udarili po Tripoli, glavnemu mestu Tripolitnije in osiščni luk. Proti temu mestu beže ostanki Rommelove armade.

Osiščne letališče v bližini tega mesta je bilo tudi tarča bombardiranja iz zraka. Bombe so padale na hangarje in militaristične naprave. Tri nemška letala tipa Messerschmitt, ki so se dvignila v zrak, so bila poškodovana. Vsa ameriška letala so se vrnila v svoje oporišče po izvršenem napadu. Letalsko poveljstvo poroča, da so ameriški letalci sestrelili 35 in poškodovali 40 nemških in italijanskih letal v zadnjih šestih dneh, sami pa so v tem času izgubili dvanajst letal.

Vest iz glavnega stana generala Girauda pravi, da so francoske čete odbile napad nemških oklopnih kolon pri Pont du Fahu, centralna Tunizija. To mesto leži 30 milj južno od Tuniza, glavnega mesta Tunizije.

Admiralitet poroča, da je nadaljnji konvoj dospel iz Amerike v Anglijo, čeprav so ga nemške podmornice napadale štiri dni. Konvoj so spremljala na poti ameriška bojna letala, ki so razbila dve nemški podmornici, tri pa poškodovale.

Essen, nemško mesto s 500,000 prebivalci, kjer so ogromne Kruppove tovarne za topove, je bilo sinoči tarča bomb angleških letalcev. Napada se je udeležilo okrog 150 letal in sedem letal se ni vrnilo v svoje oporišče.

Letalci so vrgli več tisoč bomb na mesto, ki so zanetile ogromne požare. Te so videli, ko so bili sto milj proč. Essen ni samo središče nemške orožne industrije, temveč tudi premogovne. To je bil že petdeseti angleški napad na to mesto od začetka vojne.

New Delhi, Indija, 11. jan.—Angleški letalci nadaljujejo napade na japonske pozicije v zapadni Burmi. Včeraj so metali bombe na Rathedaung, ki leži 25 milj severozapadno od Akjabe, mornariške baze, proti kateri prodirajo britske čete. Bombe so padale na železnice in skladišča orožja in povzročile veliko škodo.

Italijanski urednik umorjen

Federalni detektivi iščejo morilca

New York, 12. jan.—Carlo Tresca, urednik protifašističnega italijanskega lista Il Mortello, je bil ustreljen po morilcu, ki je potem pobegnil z avtomobilom.

Newyorška policija in federalni detektivi zdaj iščejo morilca. Domneva je, da so v ozadju umora fašistični sovražniki urednika. Tresca je bil napaden in ustreljen v bližini urada svojega lista.

Napadalec je stopil iz avtomobila ter oddal več krogel na Tresco. Ena ga je zadela v glavo in ga ubila. Z urednikom je bil njegov prijatelj Giuseppe Callabi, ki pa se je skril; ko je napadalec začel streljati. On ni mogel dati policiji točnega opisa atentatorja.

Tresca je bil prijatelj župana La Guardia in več drugih prominentnih oseb, ki se udeležujejo v političnem in literarnem življenju.

Morrison o mednarodni kooperaciji

Angleški minister podprl Rooseveltov načrt

Newcastle, Anglija, 11. jan.—Herbert Morrison, minister za notranje zadeve in zaščito, je dejal, da se Velika Britanija strinja z načrtom mednarodne vojne kooperacije, ki sta ga orisala predsednik Roosevelt in podpredsednik Wallace. "Bajka o samozadostnosti imperija je šla z drugimi zgodovinskimi iluzijami", je dejal Morrison. "Po tej vojni ne bo nobena sila, čeprav bo močna, mogla zagotoviti sebi zaščito. Samo v širokem sistemu politične zaščite je rešitev."

Morrison je napovedal eventualno neodvisnost britskih kolonij, ki pride, ko bodo ljudstva teh kolonij demonstrirala sposobnost za samovlado. Po vojni bo morala britska zveza narodov, ne samo kolonije, sprejeti načela mednarodne kooperacije. Če jih ne bodo, bo njihova usoda zapetena. Velika Britanija mora računati na večjo kooperacijo v političnem in gospodarskem oziru.

Angleški minister je dejal, da popolnoma soglašajo z Wallacejevo izjavo, da mora zunanja politika imeti na vidiku lastne interese. Velika Britanija je za mednarodno politično in ekonomsko kooperacijo, ker vidi v tej zaščiti svojih interesov.

Maršal Bock apelira na Hitlerja

Stockholm, Švedska, 11. jan.—Maršal Fedor von Bock je v imenu več nemških generalov, ki so alarmirani zaradi ruske ofenzive, apeliral na Hitlerja, naj potegne nemške armade s kavkaške fronte, dokler je še čas. Bock je bil poveljnik nemške oborožene sile na stalingrajski fronti in Hitler ga je odstavil, ko ni mogel zavzeti Stalingrada v novembru.

ROOSEVELT PREDLOŽI PRORAČUN KONGRESU

Program obveznega varčevanja in novih davkov

TOLAN KRITIZIRA ADMINISTRACIJO

Washington, D. C., 11. jan.—Kongres bo danes dobil od predsednika Roosevelta proračun za prihodnje fiskalno leto, ki se prične 1. julija. Pričakuje se, da bo Roosevelt zahteval sto milijard dolarjev za kritje vojnih in drugih stroškov.

Sedanji davčni program predvideva le \$25,000,000,000 letnih dohodkov, kar zadoštuje le za trimesečno financiranje vojnih operacij. Zdej se ni znano, ali bo Roosevelt naglasil le potrebo novih davkov, možnost pa je, da bo njegova poslanica kongresu vsebovala priporočila glede obveznega varčevanja in naložitve novih davkov, da pride več denarja v federalno blagajno.

Na podlagi izjav, ki so jih podali Donald N. Nelson, načelnik odbora za vojno produkcijo, in drugi visoki uradniki, se sodi, da bo Roosevelt priporočil sprejetje programa, da vlada dobi okrog sto milijard dolarjev v prihodnjem fiskalnem letu.

Senator Gerald P. Nye, republikanec iz Severne Dakote in član senatnega odbeka za apropracije, je dejal po konferenci s svojimi kolegi, da bo kongres pazil, da se denar davkoplačevalcev ne bo trošil po nepotrebnem. Zahteval bo točne račune o izdatkih v interesu ekonomije.

Kongresnik J. H. Tolan, demokrat iz Kalifornije in načelnik odbeka, kataremu je bila poverjena preiskava produkcijskega programa, je objavil poročilo o rezultatu preiskave, ki vsebuje ostro kritiko administracije. To vključuje tudi obdolžitve, da vladne agencije niso storile potrebnih korakov v zvezi z izvajanjem vojnega programa.

Poročilo pravi, da je delitev oblasti povzročila konfuzijo v mobilizaciji delovne sile in produkciji, kar ovira ameriške vojne napore. Tolan je sugeriral

Sporazum med francoskima generaloma

Skupna akcija proti osišču

Glavni stan v Afriki, 11. jan.—Predstavnik generala Girauda, ki je nasledil umorjenega admirala Jeana Darlana kot vrhovni komisar severne Afrike, je napovedal sporazum z generalom Charlesom de Gaullem, voditeljem borbenih Francozov. Ko se to zgodi, bodo bivši pristaši Lavala, načelnika višiške vlade, izločeni iz Giraudove administracije v Afriki in nastali pogoji za skupno akcijo proti osišču in za osvoboditev Francije.

Predstavnik je napovedal izravnavo političnih razlik med Giraudom in De Gaullem, čeprav se je prvi izrekel proti formiranju stalne vladne organizacije, dokler ne bodo osišče čete poglone iz severne Afrike.

(Nekateri člani odbora borbenih Francozov v Londonu so izjavili, da je general De Gaulle proti sklenitvi sporazuma z Giraudom, dokler ne bodo bivši Lavalovi pristaši izločeni iz administracije. Med temi so Pierre Boisson, guverner francoske zapadne Afrike, Auguste Nogues, guverner Maroka, in Jean Marie Bergeret, bivši letalski minister v Lavalovi vladi.)

Giraud je v zadnjih dneh obiskal Tunizijo, Maroko in zapadno Afriko. Poučni krogi trdijo, da je bil obisk političnega značaja.

Stabilizacija dela v ladjedelnih

Mobile, Ala., 11. jan.—Federalna komisija za mobiliziranje človeške sile je naznanila stabilizacijo dela v ladjedelnih ob Mehikem zalivu. Delavci ne bodo smeli spremeniti dela brez dovoljenja. V teh ladjedelnih je uposlenih okrog 80,000 delavcev.

ustanovitev novega odbora, ki naj bi imel popolno oblast v zadevah, ki se nanašajo na produkcijski program, v smislu načrta, ki ga je predložil senator Harley M. Kilgore, demokrat iz West Virginije.

Domače vesti

Iz Clevelanda

Cleveland.—Ko je šel 8. januarja na delo, se je zgrudil in med vožnjo v bolnišnico je umrl rojak Jos. Prusnik, samski, star 73 let in rojen v Spodnji Zadobrovi pri Ljubljani. V Ameriki je bil 37 let in tukaj zapuša brata. Bil je član društva 53 SNPJ.—Dalje je v bolnišnici umrl John Dolenc, star 74 let in doma iz Rakulke pri Postojni. V Ameriki je bival 44 let in tukaj zapuša ženo in več drugih sorodnikov, v starem kraju pa brata.—Dne 9. t. m. je v bolnišnici umrl Jos. Anžlovar, star 28 let in rojen tukaj. Zapuša ženo in sina.—O tragediji, ki se je dogodila v slovenski družini Krašovec, bolj natančno poroča Milan Medvešek na drugem mestu današnje Prosvete, dalje poročilo je pa poslal tudi br. Barbič.)

Slovesen pokop Nikole Tesle

Pogreb oskrbela jugoslovanska vlada

(New York Times, 9. jan.)—Jugoslovanski informacijski center je 8. t. m. naznanil, da je jugoslovanska vlada v izgnanstvu odredila za Nikola Teslo, očeta radia in modernih transmisijah sistemov elektrike, slovesen pogreb na državne stroške.

Pogrebna služba se bo vrnila v katedrali St. Johna Divine v torek, dne 12. januarja, ob štiri popoldne.

Jugoslavija, kjer je bil dr. Tesla rojen kot sin srbskih staršev, bo uradno zastopana po ambasadorju Konstantinu Potiču in velikem številu sedanjih in bivših visokih uradnikov te dežele.

Med njimi bodo dr. Ivan Sušić, hrvaški ban; ministri stavljeni na razpolago; bivši ministrski predsednik Bogoljub Jevtić, Franc Snoj, dr. Branko Čubrilović in Sava Kosanović, Teslov nečak, predsednik Eastern and European Planning Boarda.

Dr. Teslo, ki je imel več kot 700 važnih patentov, smatrajo za znanstvenika, ki je položil temelje modernemu radiju in televiziji. Isto velja za orjaške transformatorje in druge transmisijске naprave ter za osnovne aparate, ki so omogočili razvoj neonskih bločnic in fluorescentne razsvetljave.

Dr. Tesla je trdil prav do konca svojih dni, da je Marconijev sistem brezžičnega birzjava kršenje njegovih patentov za metode in naprave brezžičnega prenosa energije. Dr. Tesla je tožil Marconija z namenom, da doseže priznanje svojih pravic. Trdil je, da je bilo njegovemu neuspehu, da dokaže svoje patentne pravice krivo le pomanjkanje znanstvenih podatkov glede razlik med dolžinami valov, prav posebnost med mikrovalovi in kratkimi valovi. Ko pa je pozneje ta razlika postala jasna, so bili osnovni Teslovi patenti že zastareli.

Mehiška policija napadla delavce

Mexico City, 11. jan.—Policija je napadla delavce, ki so se zbrali pred uposledalnimi uradi, ki najemajo delavce za časna dela na ameriških farmah, s plinskimi bombami. Nekaj delavcev je bilo ranjenih v napadu.

Poročilo o ogrskih vojnih izgubah

Bern, Švica, 11. jan.—Poročilo iz Budimpešte citira komunike poveljstva ogrske armade o vojnih izgubah od zadnjega avgusta. Te znašajo 13,432 ubitih, ranjenih in pogrešanih vojakov.

RUDARJI NA ANTACITU VZTRAJAJO V STAVKI

Federalna vlada morda prevzame premogovnike

VOZNIKI OBTOŽENI ZAROTE

Wilkes-Barre, Pa., 11. jan.—Večina izmed 20,000 rudarjev, ki so zastavkali na polju trtega premoga in ustavili obrat v več premogovnikih, se ne bo danes vrnila na delo po izjavi Thomasa Lamberta, federalnega posredovalca.

"Govoril sem s predsedniki krajevnih unij UMWA, ki so oklicale stavko v trinajstih premogovnikih, in dvanajst izmed teh je izjavilo, da se stavkarji ne bodo vrnila na delo," je rekel Lambert. "Mnogo unij še ni glasovalo o preklicu stavke. Možnost je, da bo federalna vlada posegla v konflikt, če se bo stavka nadaljevala, in prevzela premogovnike."

Rudarji so zastavkali v znak protesta, ker je rudarski distrikt UMWA zvišal članarino od ene, ga dolarja na \$1.50 na mesec. Možnost je, da bo oklicana splošna stavka 15. januarja, če bo zahteva rudarjev glede zvišanja plače za dva dolarja na dan odbita. Reprezentantje prvega, sedmega in devetega rudarskega distrikta UMWA se bodo sestali na seji v Hazletonu in razpravljali o korakih glede odvratne splošne stavke.

Washington, D. C., 11. jan.—Notranji tajnik Harold L. Ickes, ki je tudi koordinatorka za olje in premog, je obsodil stavko na polju trtega premoga, v kateri je zavajevanih okrog 20,000 rudarjev. On je pozval odbor, ki ga tvorijo reprezentantje unije in delodajalcev, naj takoj podvzame korake za obnovo obrata v premogovnikih.

Ickes je dejal, da stavka ovira ameriške vojne napore in da se rudarji ne zavedajo dolžnosti napram svoji deželi, ki je zavajevana v vojni.

Portland, Me., 11. jan.—Član državnega vrhovnega sodišča George L. Emery je odredil aretacijo desetih voznikov na obtožbo zarote, ker so zastavkali proti Hemenway Interstate Trucking Co. in s tem ustavili prevoz materiala.

Aretirani vozniki so bili odvedeni v ječo, v kateri bodo ostali, dokler ne položijo kavelje v vsoti \$15,000. Vozniki so zastavkali, ko je kompanija odbila zahtevo za izboljšanje delovnih pogojev.

Ruski general

Rotmistrov odlikovan

Moskva, 11. jan.—General P. A. Rotmistrov, poveljnik ruskih oklopnih zborov na fronti ob reki Don, je bil imenovan za kneza reda Surova druge vrste v znak priznanja zaslug v zvezi z organiziranjem in razvojem oklopnih in mehaniziranih vojaških enot. Rotmistrov je drugi ruski general, ki je dobil to odlikovanje. Prvi je bil general Badanov, ki je vodil uspešne operacije oklopnih kolon proti nemški oboroženi sili.

Bivši argentinski predsednik umrl

Buenos Aires, Argentina, 11. jan.—General Augustin P. Justo, predsednik argentinske republike od 1. 1932 do 1. 1938, je včeraj umrl v starosti 66 let. On je podpiral združene narode v boju proti osišču od japonskega napada na Pearl Harbor in kritiziral izolacijsko politiko predsednika Ramona S. Castilla, ki se je izrekel proti prelomu odnosov z osiščem.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdravna drava (Ivan Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leta; za Chicago in Cicero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik z listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Tedenske kritične misli

Novi kongres je odprl vrata in Jos. W. Martin, vodja republikancev v nižji zbornici, je napovedal odločen boj "arrogantni birokraciji" v federalni vladi.

V uradnem Washingtonu je res mnogo škodljivih birokratov, ampak Martin nima teh na piki. Uradniki Hendersonovih zmognosti in odločnosti so pri njem "arrogantna birokracija." On in ostali republikanci in južnoškotski demokratski reaktorji sovražijo newdealske delavce v vladi.

Dr. Ključek v Berlinu bo spet imel piknik, ko bo poslušal gobeždaške in protidemokratske demagoge v ameriškem kongresu.

Jugoslovanska vlada v Londonu, ki se je skrčila na deset članov—sedem Srbov, dva Hrvat in eden Slovenec—je sklenila, kakor poroča Jugoslovanski informacijski center iz New Yorka, da bo zdaj njena prva naloga, da združi protioslovske fronte v Jugoslaviji, namreč Mihajlovičeve četnike in protičetnike, ki so si nadelali rusko ime "partizani" (kakor da nimajo domačih besed).

Ako se vladi to posreči, bo izvršila važno delo, ne samo za naše podjarmljene in bičane siromake v stari domovini—temveč tudi za naše konfuzne jugoslovanske razmere v Ameriki. Potem bo vsaj konec skrajno bedastega gobeždanja v naših listih, skrajno bedastih krvavic, kakršna je tista, da argentinski cigani krajejo moko za Mihajloviča, ker domnevajo, da je Mihajlovič ciganske krvi; potem bo vsaj konec škandaloznega "štofa" za berlinskega Ključka, ki mu ga servirajo nekateri otroci Jugoslavlani iz Amerike.

Jugoslovanska vlada bi si lahko pridobila vse demokratične elemente med nami v Ameriki in v Jugoslaviji, če bi objavila konkreten program za bodočo demokratično jugoslovansko federacijo. Zamuda tega programa je že dolga, program te vrste pa je potreben kot dež suhi zemlji. Posamezni ministri sicer že mesece govorijo o bodoči demokratični Jugoslaviji, to pa ne pomeni nič, dokler ni na dan jasnega programa vse vlade, ki pove, kako si vlada zamisli demokratično.

Podpredsednik Wallace, ki pravilno razume in tolmači demokracijo, je postavil merilo demokracije za vse dežele. Čemu torej obotavljanje, čemu čakanje? Ameriški Slovenci so jasno in odločno povedali, kakšno novo Jugoslavijo bi oni radi videli in ji pomagali na noge. Jugoslovanska vlada v Londonu naj bo vsaj toliko moza, da se izjavi, če se strinja z željami ameriških Slovencev ali če se ne strinja. Ako se ne strinja, potem bo to dokaz, da—noče nove Jugoslavije, da noče demokratične federacije za Jugoslavlano.

Izjava za bona fide demokratično federacijo bi najprej pomirila ljudstva v Jugoslaviji, bi najprej pridobila one, ki so se dali potegniti od komunističnih kričev.

Zadnji teden je smrt vzela tri velike ameriške znanstvenike. V Alabami je umrl zamorski učenjak dr. George W. Carver, sin sužnjice, ki je zapustil čez 300 iznajdb in odkritij Ameriki in svetu v—dokaz, da pod črno kožo so tudi veliki talenti. V Clevelandu je umrl skoraj 80-letni medicinski genij dr. George Crile, v New Yorku je pa umrl svetovno znani jugoslovanski elektrotehnik Nikola Tesla v starosti 85 let.

Dr. Crile je bil odličen kirurg, specialist zlasti za golšo, ki je uspešno izvršil najmanj 25.000 operacij samo na golši. On je leta 1905 prvi izvršil direktno transfuzijo krvi na človeku. Najbolj pa se je dr. Crile proslavil s svojim odkritjem električne energije v stanicah, živalskih in človeških, s čimer je dosegel, da je fundamentalna energija—kakor materija, kar je v bistvu eno in isto—življenja električna sila. Vsaka stanica, živalska in človeška, ima dva pola, ki predstavljata pozitivno in negativno električno silo, torej ravnovesje.

Nikola Tesla, ličan po rodu, je bil poleg Edisona in Steinmetza največji strokovnjak na polju elektrike. Pomagal je izpopolniti telefonijo in električni motor in v njegovem seznamu se blešči cela vrsta važnih elektrotehniških iznajdb. Tesla je čez 40 let delal na problemu brezžične električne sile, to je, da bi se tok za pogon strojev razpošiljal direktno po zraku, kakor zvok v radiu; da li je uspel a to epohalno iznajdbo in če je uspel—zakaj še vedno počiva, je še tajnost.

Naj živi spomin na dr. Crileja, dr. Carverja in Teslo, ki so zapustili človeštvu dragoceno dedščino znanosti in napredka!

Citamo, da so volile Californije pokopali stranko dr. Townsenda "Trideset tisoč vsak četrti", ki je edino tamkaj imela legalni status. Dobila ni niti ene četrte glasov, kolikor je potrebnih za legalni obstoj.

Tako je odšel doktor Townsend za mnogimi drugimi ameriški Mojzesi, ki so vodili siromake po "bližnjici" skozi ekonomsko puščavo. Vodili so siromake h piskru zlata, ki se nahaja tam, kjer se mavrica dotika zemlje. Prišli pa bodo novi Mojzesi, kajti med siromaki je še mnogo, mnogo otrok, ki vse verjamejo.

Zadružna liga v Ameriki je zmogala. Družbi, ki oddaja radijske programe, National Broadcasting Company in Columbia Broadcasting System, sta pred dnevi kapitulirali in dovolili Zadružni ligi serijo radioprogramov. Kapitulacija je pa prišla še le potem, ko so ameriški zadržarji poplavlili urade teh družb s protestnimi telegrami in zahtevali od kongresa, naj posveti na radijski družbi s preiskavo.

Cestitke Kooperativni ligi! Cestitke tudi na tem, da so Ameriška delavska federacija, Kongres industrijskih unij in štiri bratovščine železničarjev stopile v tesno kooperacijo z zadrugami. Kajti kooperative so stanice ekonomske demokracije.

Glasovi iz naselbin

Božič na hribu

Windsor Heights, W. Va.—Naj malo poročam, kako je bilo ob praznikih na našem hribu Windsor Heightsu. Božičnih daril smo prejeli več kot kdajkoli prej, pa tudi darila sem prejel od družine. Hvala vsem skupaj. Jaz nisem nikomur nič kupil, ker nimam za kaj, kajti že pet let nisem videl "pede", ker ne delam. Dobil sem \$5 od unije kot božično darilo.

Druga posebnost teh dni je bila velika povodenj, ki je zajela nižine. Deževalo je ves teden tako, da ni bilo mogoče nikamor. V sredo po božiču so pa začeli naznanjati po radiu, kaj pride, to je povodenj. Nas na Windsor Heightsu ne doseže, ker smo na visokem hribu, vendar smo prizadeti na drug način, ker ne more nikdo k nam z živežem in smo takorekoč odrezani od sveta. Torej dva dni ni bilo ne pošte ne živeža. Kar je bilo v trgovini, ki je samo ena, so takoj navallili nanjo in jo izpraznili, tako da bi bili za novo leto skoraj lačni.

Z našega hriba smo opazovali veliko povodenj, ki je bila tretja največja v zgodovini bližnjega mesta Wheelinga. Strašen je bil pogled na valečo se reko Ohio, ki je v Wheelingu dosegla visočino 51 čevljev in pet palcev in zalila večji del mesta, to je vse nižine, kot tudi ves Wheeling Island. Ljudje so bili hudo prizadeti. Ker ob reki Ohio in okolici živi veliko članov SNPJ, so bili več ali manj tudi oni prizadeti. Gotovo bosta o tem poročala Snoy in Pavlinč.

Od nas sta se izselili v Cleveland dve slovenski družini, to je Victor Hribar in Louis Mihačič. Že prej nas je bilo malo, zdaj nas je pa še manj.

Frank Kolenc.

O newyorških priredbah

New York, N. Y.—Ker pošiljam naročnino Prosveti, bom še povedala, da sem se tudi jaz udeležila koncerta 6. decembra, ki se je vršil v počast ujedinenja Jugoslavije. Udeležila sem se kot pevka zbora Domovine. Program je otvoril hrvatski pevski zbor Jedinstvo s pesmijo "Star Spangled Banner". Slovensko pevsko društvo Slovan je zapelo "Jadransko morje", "Svobodo" in "Slovenec, Srb, Hrvat". Naš zbor Domovina je zapel narodne pesmi, četrti zbor Vilenac kolopese. Miss Kapela je nam zapela v solospetu "Last-vicam", "Po jezeru" in "Aleluja". Ona poje prav tako kot filmska igralka Jeannette MacDonald. V angleščini je zapela tudi Mary Lewison par pesmi. Bili so tudi govorniki.

Fotograf lista New York Herald-Tribune nas je tudi slikal, to je jugoslovanska dekleta v narodnih nošah in tako sem se 7. decembra prvič v mojem življenju videla v listu.

Torej vidite, da Jugoslavlani tudi tukaj v New Yorku ne spimo. Pridno so bili na delu tudi

z nabiranjem prispevkov za pomoč Rusiji.

V nedeljo, 17. januarja pa se bo vršil festival Združenih slovenskih društev v New Yorku. Torej ne pozabite priti na to priredbo, ki se bo vršila na 8. cesti v Poljskem domu med Second in Third ave. Gre za pomoč našim bratom in sestram v stari domovini.

Na Silvestrov večer pa je naš društvo Domovina imelo plesno zabavo v Slovenskem narodnem domu. Rojaki so napolnili dvorano do zadnjega kotička. Prvič sem videla, kako se vrši "orange dance". Dekleta morajo fante prositi za ples. Ker pa teh ni bilo dosti, ker so pri vojaki, smo se oprijele vseh kar od kraja. Ob polnoči sem vprašala nekoga vojaka za "orange dance". Bil je Slovenec iz Elyja, Minn., ki je v New Yorku v taborišču Upton. On mi je prvi voščil srečno novo leto.

Mary Tursich.

Ima štiri sinove pri vojaki

Sheridan, Wyo.—Prosveto že citam, od kar izhaja in bom torej tudi jaz napisal majhen dopis. Kar se tiče nas Slovencev, nas je tukaj sam pet družin. Jaz ne delam več že tri leta, ker sem star in dobivam "social security". Toda kakor izgleda, bom moral iti zopet delat radi pomankanja delavcev, ker so šli vsi mladi k vojakom.

Tudi moji štiri sinovi služijo Strica Sama in so daleč drug od drugega. Pred božičem so bili vsi na dopustu, toda samo dva ob istem času. Oba sta že avanzirala. Tony je saržent; Lojze pa kaprol. Lojze je pravil, kako se vežbajo in da ni, že spal na tako dobri postelji, od kar je šel od doma. Zmiraj se zunaj. Kadar je mrzlo, zakurijo ogenj; kadar zgori, pomečejo ogorke proč, posnažijo in se tam poležejo in zaspe. To je v Texasu pri mehiški meji. Zdjaj piše, da jo kmalu odrinejo. Tony je pa v Californiji in bo moral tudi kmalu preko "luže". Leo je pa pri aeroplanih za mehanika nekje v Utahu. Edward je v Cheyenu, Wyoming, in se tudi uči za mehanika.

Tako sva na starost sama ostala. Premišljuje, kako je bilo, ko smo bili mi mladi in jo popihali od staršev v Ameriko. Zdjaj bodo šli pa naši sinovi v Evropo mir delat, ker tam se res ne znaajo vladati, da ubogi ljudje bedno žive. Nikoli ne bom pozabil, kako je bilo, ko sem se vrnil od vojakov. Služil sem tri leta in ko sem prišel v civil, je moj oče imel samo deset krajcarjev in mi ni mogel nič pomagat. Jaz nisem imel ne obleke ne denarja in tudi jela ni bilo, zima pa huda. Skrilval sem se v kaki štali na gorkem, lačen in še dosti slabši kot cigan.

Bilo je o Pustu, ko so si ljudje pripravili dobrih jedil in pijače in se gostili. Mislim sem si, da bi tudi jaz dobil kaj za pod zob.

Člani splošne mornarske unije CIO, ki so se nahajali na parniku, katerega je napadla osovščna podmornica na Karibskem morju. Od leve na desno: Emmett M. May, John Velasco in Sam Koenig.

Angleški vojaki na afriški fronti čitaajo časopise, ki prihajajo iz Kaira, Egipt.

Dobim staro kikirjo in slamnik, se oblečem in hajdi po hišah. Ljudje so imeli polne mize jedade, a meni so pa le ponujali vina. Jaz sem seveda gledal le za jedila in tako sem si nanesel hrane za 14 dni.

To se je godilo v Cerknici, od koder prihajam. Rojaki, ki so od tam doma, se tega še lahko spominjajo.

Dosti je dopisov ali spominov iz mladih dni. Tudi jaz imam veliko teh spominov, a so žalostni in se jih ne upam opisati. Vseeno se bom mogoče enkrat malo potrudil in opisal, kako je naju z očetom zamedlo v Javorniku na drugem kraju Cerkniškega jezera, kako sta prišla dva žandarja in osem možikov po naju in kako so s čolnom led lomili. Solze mi pridejo v oči, ko se spominim trpljenja v starem kraju in tiste gnile vlade. Nikoli ne bi mogel tam tako živeti kot živim tukaj. Zato mi ni tako hudo za svojimi sinovi, da obvarujejo to našo novo domovino. Srečni smo, ki tukaj živimo.

Leopold Podgornik.

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, Ohio.—Zadnja dva tedna v decembru je v teh krajih skoro vsak dan deževalo ali snežilo. Dne 26. in 27. decembra pa je pritisnil hud mraz, po nekaterih krajih 12 stopinj pod ničlo. Nato pa je takoj zopet postalo toplo in zopet je deževalo kar naprej.

V sredo po delu sem šel k neki družini, da bi dal otroke v društvo. Lilo je kot iz škafa. Žena je rekla, da preveč dežuje, jaz pa sem pripomnil, da se bodo mogoče morali še seliti. Menda ja ne, je dejala. Prejšnji dan so listi res poročali, da ni nevarnosti, da bo voda narasla "le" 31 čevljev. Zjutraj pa so že napovedali po radiu 40 čevljev vode in potem vedno več. In tista družina je čakala do drugega jutra, ko so imeli v spodnjih prostorih že štiri čevlje vode.

Vsa naša dolina je bila kot veliko jezero. Ljudje so se selili, kolikor so mogli, ampak je bilo težko dobiti vozniške radi pomankanja gasolina in tudi voznikov, ker so že skoro vsi fantje v armadi. Ob sedmih zvečer 30. decembra je voda dosegla svoj višek 51 čevljev in šest palcev.

To je štiri čevlje manj kot je bilo meseca marca 1936, ko je bila največja povodenj v zgodovini teh krajev. Sedanja povodenj je tretja največja v zgodovini, za mesec december pa največja. Tri dni je bil ves promet ustavljen, kot tudi vse industrije ob reki Ohio doli od Pittsburgha.

Pogled na te kraje je bil žalosten. V soboto, 1. januarja je voda že toliko upadla, da so nekateri pričeli čistiti prostore, ki so bili polni nesnage in šare. Prizadeti je več naših rojakov in članov društva 13 SNPJ. Nekateri so imeli štiri do šest čevljev vode v hišah. Naj omenim, da v naši dolini voda ne odnaša hiš ali drugih stvari, kajti ni de-roča. Povodenj tukaj nastane, ko se začne voda razlivi nazaj iz reke Ohio, oziroma narašča kolikor narašča reka. Drugače je pa seveda ob reki, od katere smo mi proč dve milj.

Te povodnji so zadnja leta bolj in bolj pogoste. Pravijo, da so različni vzroki, največ pa izsekavanje gozdov, da bi pridržali vodo ob deževju.

V šoli, kjer sem uposlen kot oskrbnik, je bilo štiri do pet čevljev vode v spodnjih prostorih. Poškodovala oziroma namočila je tudi električno napravo za kurjavo. Ko je voda upadla 1. januarja, je bila v prostorih res prava mešanica blata in razmetano vse navzkriž, tako da nisi vedel, kje bi se lotil čiščenja in pospravljanja. Električne motorje je bilo treba ven pobrati in poslati v popravilnico, drugače bi se vse sežgalo.

Dosti ljudi je, ki imajo stanovanja v najemu in se zdaj nečejo nazaj seliti, ker se boje, da bi se mogoče morali kmalu zopet seliti.

Tukaj je bil na dopustu Joe Strauss, moj prijatelj, ki služi v armadi in je član našega društva 13 SNPJ. Po telefonu sva se dogovorila, da se sestaneva v naši dvorani, ampak je voda preprečila, da ga sploh nisem videl, ker nismo mogli od nas v dvorano na Boydsville ali obratno. Na vojaškem dopustu je bil tudi Joe Brezel, član društva 640 SNPJ.

Prva seja našega društva v tem letu je bila zelo dobra. Več jih je bilo odsotnih radi povodnje, oziroma so čistili domove ali pa drugim pomagali. Vendar pa rečem, ako bodo take seje, bo društvo 13 še skala v teh krajih. Naša zapisničarka Ivana Rebol se ni mogla udeležiti, ker je imela preveč dela radi povodnje. Kot sem slišal, ji je napravila dosti škode. Rebolovi so bili zelo prizadeti tudi leta 1936. Menda tudi ni mogla dobiti pomoči, da bi premestili premični-ne v drugo nadstropje in sta delala sama s sinom. Tudi naš blagajnik Frank Wočko je hitro prizadet po povodnji. Spodnji prostor njegove hiše je bil ves pod vodo in precej je bilo tudi v prvem nadstropju. Škode in mnogo dela so imeli vsi, katerim je voda dosegla stanovanje.

Letošnjega Družinskega kole-darja smo tukaj precej razpečali, oziroma sem ga razpečal. Nisem se vaega prečital, ali kolikor sem ga, rečem, da je vsebina zelo dobra. Frank Kerže je dobro pogodil Lupa. Moj stari prijatelj in brat Anton Shular pa mi je s svojo črtico "Mine Town" prinesel pred oči osebo, ki je bila popolnoma takega značaja, ko sem jo poznal v Kansasu. In

Shular res piše iz duše in vidi osebi tudi v notranjost. Smo lahko ponosni na preproste premogarja, ki toliko prispeva v prid kulture, SNPJ in delavskega gibanja.

Strinjam se z Milanom Medveškom, kar pravi v svoji koloni glede patra Zakrjajka in njegove pristranosti pri dajanju zaslug za SNK. Podcenjevanje ali preveč hvala na eni ali drugi strani škoduje skupnosti. Njegov članek glede poslanika Fotića in jugoslovanske zamejne vlade je pa vreden priznanja. Tako kritika ne bo škodovala, kakor tudi ne take opombe kot je Medveškova. S tem se bodo razčistile pojmi glede dela SANS. Osebi napadi pa naj izostanejo od katerekoli strani.

Joseph Snoy, 13.

Da se obljuba izpolni

Hermine, Pa.—Zadnjič sem vam obljubil, da bom tudi v novem letu nadaljeval z dopisovanjem. Torej moram zdaj to mojo obljubo izpolniti, tako da ne bo izgledalo kot da bi ostal nekaj dolžan. Naj povem, kakšnega veselja sem bil deležen ob praznikih.

Moj svak Louis Vodopivec, ki pa pravi, da je "vinopivec", me je povabil za božič, ker je spet imel purana prililne velikosti. Dobila ga je njegov mali fant za "Xmas" in še vojni bond za \$25, tako da je v resnici dobil več šenka kot pa znaša njegova plača. Da ste fanta videli, kako je ponosno hodil po hiši kot kak "rich guy", mi smo se ga gostili z njegovim puranom, ki ga on ne je in je bilo tako več za nas ostale.

Potem nas je prišel malo pogledat Frank Korbar s svojo družino in tako smo še eno zapeli in se je naša vesela zabava zaključila ob pozni uri istega dne. Razšli smo se vsak na svojo dom z upanjem, da se ob koncu leta spet vidimo zdravi in veseli. Res ne vem, kdaj bom vse to povrnil mojemu svaku in njegovi Frances. Če ne drugače, se naj pa na tem mestu zahvalim vajini družini in želim, da bi za prihodnji božič dobili še večjega purana in bo "okej".

Za novo leto sem pa moral biti na delu in se nisem mogel udeležiti tiste veselice, na katero me je vabil Jurij Previc iz White Valleyja. Bom pa na drugo prišel, če bo mogoče. Pismeno sva bilo sem prejel tudi iz Yukona od družine Kaferle, naj se udeležim "party", ki se je vršila za mrs. Masterly. Ali žalibože tudi takrat sem bil na nočnem delu. Hvala za vabilo; ali volk sit in koza cela ne more biti. Skoraj bi šel človek rajši v veselo družbo kot na delo, toda se ne da pomagat.

Včeraj, 5. januarja sem šel malo na sprehod z mojo "staro" gor-v Slovenski dom v Hermine. Tam mi je Joe Batis povedal, da ga je nekdo vprašal za meni v Clevelandu, ko je bil v slovenskem kongresu, toda se ni mogel spomniti njegovega imena. Torej ni čudno, ker se mi je tako "kovcalo" ob času kongresa.

Kot izgleda so še precej na tiho zborovali. Kaj pravite vi drugi k temu? 521 delegatov je že nekaj ljudi skupaj in povrh še različnega mišljenja. Ali vsem ni bilo še nikoli dovolj in jim tudi tukaj ne bo. Popolna soglasnost je mogoča le tam, kjer en sam človek zboruje in dela sklepe in tudi sam pomoče (Dalje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 12. januarja 1922)

Domače vesti. V Pittsburghu je umrl Anton Sojar, bivši slovenski župnik v Chicagu.

Delavske vesti. Mlekarska zdru-ga v Minneapolisu je v kon-kurenčni vojni zmogala nad mle-karskim trustom.

Inozemstvo. Nemška republi-ka je pretrgala diplomatske stik-e s Francijo in Belgijo in na-slovila na vse države oster pro- test proti okupaciji Porurja.

Sovjetska Rusija. Vodstvo tretje (komunistične) internacio-nale je pozvalo komuniste vseh dežel na demonstracije proti in-vaziji Nemčije.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

IZ ANGLEŠKEGA ČASOPISJA

(Britanski United Service Review, uradni organ angleških vojni sil na kopnem, na morju in v zraku, prinaša v svoji številki od 2. nov. dolg članek publicista Mil. Sudjica s fotografiranimi dokumenti o nemških grozodejstvih v Učicah.)

Jugoslavija se je naučila mrinje in sovražstva

V uvodnem delu članka je citiran dopisnik nemškega časopisa "Kaerntner Zeitung", ki je prepotoval fronto v Bosni in dejal, da se nemški vojaki tam bore v... "deželi velike ljubezni in silnega sovraštva". Jugoslovansko kmečko ljudstvo je bilo najmiroljubnejše na svetu — do onega dne, ko so nanj navallili Nemci in njihovi valpeti ter jih začeli preganjati s strojnimi in paliti in rušiti njihove hiše in mesta.

Naš kmet je bil najprej presečen, toda ko je se sovražnik že nadal, da je njegov duh strl, se je začela borba za izgubljeno svobodo in za maščevanje.

Članek pripoveduje zgodbo kmeta Luke Mustapiča, ki je najboljši primer individualnega odpora. Luka Mustapič je bil delavec na mali hercegovinski železniški postaji, ko se v aprilu leta 1941 pokazala sovražna letala in začela sejati bombe, ki so eksplodirale vse naokoli njegove postaje. Par dni pozneje so se prišli italijanski karabinjerji, ki Luke niso smatrali za nevarnega, ker je mirno in navidezno pohlevno nadalje vršil svoj posel. Nekega dne je odšel domov v svojo vas obiskat mater, toda našel je le kup razvalin. Italijani so bili zažgali in razrušili vas ter postrelili več sto vaščanov "v znak represalij".

Luka se je vrnil in tiho nadaljeval svoje delo, ko da se ne bi bilo nič zgodilo. Nekaj dni pozneje so poročali o napadih genjskih uporniških sil, nakar so Italijani začeli voziti vojaštvo v one kraje. Ko je pridrvel važen vojaški vlak, je Luka obrnil v napačno smer navodnice in tako povzročil strahovito nesrečo, v kateri je poginilo veliko število italijanskih vojakov. Tudi materialna škoda je bila ogromna.

Vzgladu tega Luke je sledilo mnogo drugih Jugoslovancev — to so stvari, ki se dnevno dogajajo na našem ozemlju. Tako se žrtvujejo preprosti ljudje iz naroda in dajo svoje življenje, da bi bila usoda njihovih rojakov lepša in bolj prijazna.

Članek nasteva potem neštevilna streljanja in obešanja, ki jih vsepovsod v Jugoslaviji vrše naši sovražniki. Tudi to v znak "represalij". Članek zaključuje z zadržilom, da danes še skoro nihče ne uvideva ogromnosti težav in izgub, ki jih prizadeva osišču naša sabotaža in oborožena patriotska vstaja v Jugoslaviji. Najbolj občutno škodo povzročujejo Nemci napadi in sabotaže na železnih progah, ki se dogajajo na jugoslovanskem ozemlju dobesedno vsak dan. Neustrašeni jugoslovanski patriotje se poslužujejo vseh sredstev in načinov proti preziranemu tuvcu. Vztrajali bodo in nadaljevali svoj upor do zmage in osvoboditve.

V... — **Novi vpoklici na Rumunskem.** Ber. 21. decembra (ONA). — Rumunski konzulat v Beogradu je objavil dne 19. decembra poziv vsem rumunskim državljanom, izpod 50 let, da se do 1. januarja 1943 prijavijo na nabor.

Vedeti je, da so ogromne izgube na ruski fronti močno raztegnile vrste rumunskih polkov.

V... — **Italijansko priznanje.** Ber. 21. decembra (ONA). — Rumunska cenzura je prepustila naslednji brzojavko švicarskega potočevalca iz Rima:

"Tudi v srečnih časih miru je bila milijone Italijanov, ki so preživljali s kosčkom kruha, raztrganega v olju. To ni preti-

ravanje, temveč gola resnica. Premislite kako grozen učinek povzročajo zračni napadi na ljudstvo, živče v takem pomankanju."

V... — **Poslanik dr. Isidor Cankar se vrnil iz Londona.** New York, 30. decembra. (JIC).

— Poslanik Jugoslavije v Ottawi Isidor Cankar se je povrnil pred dnevi iz Londona, kjer se je mudil nekaj dni.

V... — **Potres v Dalmaciji.** New York, 30. dec. (NYT).

Dne 29. decembra je javil berlinski radio, da je opazovalnica v Jeni danes zjutraj zabeležila zelo močan potres, katerega središče je najbrže na obali Dalmacije. Seizmološki aparati so začeli potres približno 600 milj jugovzhodno od Jene.

(Dalmacija je že enkrat doživela strahovit potres in sicer leta 1667, ko je bilo mesto Dubrovnik popolnoma porušeno. Cvetotič in napredno republiko je ta udarec tako strašno zadel, da si ni nikdar več opomogla).

V... — **Prometne težave v Jugoslaviji.** London, 29. decembra (ONA).

Sabotaža na jugoslovanskih železnicah tako močno ovira promet, da so Nemci sklenili prevzeti nadzorstvo nad vsemi železnicami na Balkanu, vključno onih na ozemlju Neodvisne Hrvaške države.

Jugoslovanski krogi trde, da so Nemci, boječ se invazije Zedinjenih narodov, napotili tri nove divizije na Hrvaško z namenom, da popolnoma zastražijo železniško progno Zagreb-Belgrad in od tam na jug v Solun in Grčijo.

Nemški poslanik v Zagrebu Kasche je odkrito dejal, da bodo Nemci prevzeli hrvaške železnice.

V... — **Borbe v Jugoslaviji.** London, 29. dec. (UP).

London. 29. dec. (UP). — Londonski krogi zatrjujejo, da so Nemci odpravili v Jugoslavijo 45.000 vojakov, a moskovski radio poroča, da so jugoslovanski gerilski oddelki vzhodno od Ljivna zasedli dvojne vasi, v katerih so popolnoma potolkli posadko osišču od 3000 mož.

Omenjena kraja sta najbrže po moskovskem radiu, Sumica in Tomislavgrad, ki sta bila oba v pekeljena od osiščnih čet, predno so zbežale. Približno 60 milj dalje proti severu v bližini Maslovara so po srditem boju gerilci z uspešnim napadom porazili oddelek 800 osiščnih vojakov.

Jugoslovanski krogi v Londonu trde, da so bile odposlane na Hrvaško tri nove nemške divizije, ki se bodo skupaj s petimi že tam nastanjenimi divizijami borile proti upornikom in stražile železniško progno pred sabotažo.

V... — **Težave med Nemci in Italijani.** Ankara, 31. decembra (Radio-prejemna služba). — Nemški poslanik v Rimu, von Makenzen, je vložil pri italijanski vladi oster protest zaradi demonstracij, ki so jih Italijani priredili v Rimu, Neaplu in Genovi proti Nemcem. Nemški poslanik je iz-

javil, da italijanska vlada po njegovem mnenju ni nastopila z zadostno odločnostjo; ako italijanska vlada ne bi ukrenila vsega potrebnega, bo Nemčija primorana, da sama poseže vmes in odredi take ukrepe, da bodo slične manifestacije onemogočene.

V... — **Londona radioodaja za Jugoslovane na Silvestrov večer.** London, 31. decembra (Radio-prejemna služba).

— V teku odaje v srbohrvaščini je dejal govornik, da se naš narod poslavlja danes od leta mučeniškega trpljenja, bede, klanja in streljanja. Naj se nam tako leto nikdar več ne povrne. Zapisali ga bomo v zgodovino našega ljudstva kot leto, v katerem je naša ljubezen do svobode in do domovine presegala vse.

Skoro milijon naših najboljših sinov je padlo v teku tega leta. Naše misli so posvečene ženam in materam, katerih ne moremo nikoli tolažiti... Naša ljubezen velja sirotam, vsem onim otrokom, ki so izgubili svoje hranitelje, ki so padli v boju za svobodo. Vse te sirote; vsi ti otroci — sinovi naše domovine, naših rodov — oni so naši otroci. Žrtve njihovih staršev ne bomo nikdar pozabili.

Ogromne žrtve, ki jih je naš narod prinesel na oltar svobode, niso bile zastoj in po zmagi bo prišla nagrada. In zmagi je blizu. Produkcija zveznikov je v polnem zamahu, dočim so Nemci v tem letu pretrpeli ogromne izgube. V čisto kratkem času so izgubili na ruski fronti več stotisoč ljudi. Ob zaključku starega leta je nemškemu narodu jasno, da je vojna zanj izgubljena.

Letos izgleda precej dobro, kajti še deklica na koledarju SNPJ se mi smeje. Videti je polna mladega življenja, tako da jo je še njen "Scotty" vesel. Torej kako je ne bi tudi mi z veseljem gledali. Koledar je prav žive barve in letos menda ne bo nobenih pritožb, vsaj od mene ne. In če se meni dopade, se bo tudi drugim, ali samo to je, ker pravijo, da imajo vsake oči svojega slikarja. Ampak letos je slikar dobro napravil in bo držalo za 1943. Za drugo leto naj še kaj boljšega napravi, tako da nam bo vsem ustregel.

Zima nas je začela obiskavati. Ni dosti snega, ali čisto bel je in mrzel kot kača. In prava kraška burja piše okrog moje hiše — menda zato, ker je moja žena kraška. Ampak prišel bo dojenčki veter, ki bo spravil sneg in kraško burjo na zapček. Takrat pa se bo pričela pomlad in bomo šli regrad brat.

Nekaj se "špasam", nekaj pa bo tako kot mi pamet velevala. Dandanes je že vse na "ration", samo še ženske ne. Ampak predno nam bo sirena dala tako znamenje kot ga je 11. novembra leta 1918, se lahko zgodi, da bomo tudi mi vsi z ženskami vred na "ration". Danes je tako kot so prerokovali stari ljudje, namreč da bo moral iti vsakdo; ki bo še živ ostal, kresove kurit na visoke gore, če bo hotel videti svojega soseda. Res vse tako izgleda, da se hoče ta prerokba uresničiti, če že ne v celoti, pa vsaj nekoliko.

Mi tukaj jadikujemo in zborujemo in osvobojujemo umirajoči narod, ki je res usmiljenja vreden. Ampak z vsem tem zborovanjem in protesti ne bomo nič opravili. Kadar bo napočil dan miru, takrat bo spet mir za nedolžen čas in nič prej, pa če se na glavo postavimo. In lahko pridejo v to deželo še ostali ministri nam pridigovat o tem kritičnem položaju, v katerem se nahaja tvoj brat ali sestra. Jaz bi tem mažem, ki so pustili dru-

Predsednik CIO se je ponovno izrekel proti naložitvi federalnega kupčijskega davka in za odpravo volilnega davka v južnih državah, ki je odvzel volilno pravico tisočim državljanom v teh državah. Murray je tudi priporočil kongresu, naj odkloni denar odseku, ki vodi preiskavo neameriških aktivnosti. Načelnik tega odseka je kongresnik Martin Dies, demokrat iz Texasa.

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

V... — **Ruski vojaki na poti na fronto.**

Ruski vojaki na poti na fronto.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

dela. Toda naj bo že tako ali tako, večina odločuje, pa bilo prav ali ne. In tej zapovedi se moramo ukloniti radi ali neradi.

Ljudje smo kot živali. Ovegrede vse skupaj tudi v vročini, da jim je potem še bolj vroče. Prav tako se večkrat zgodi med nami kristjani, da delamo pomoč, bodisi vedoma ali nevedoma, potem pa iščemo utuhe tu ali tam. Tako zopet pridemo pravici na tir, po katerem bi morali v resnici hoditi vse življenje, tako da se ne bi vedno nagibali v slabo smer.

Letos izgleda precej dobro, kajti še deklica na koledarju SNPJ se mi smeje. Videti je polna mladega življenja, tako da jo je še njen "Scotty" vesel. Torej kako je ne bi tudi mi z veseljem gledali. Koledar je prav žive barve in letos menda ne bo nobenih pritožb, vsaj od mene ne. In če se meni dopade, se bo tudi drugim, ali samo to je, ker pravijo, da imajo vsake oči svojega slikarja. Ampak letos je slikar dobro napravil in bo držalo za 1943. Za drugo leto naj še kaj boljšega napravi, tako da nam bo vsem ustregel.

Zima nas je začela obiskavati. Ni dosti snega, ali čisto bel je in mrzel kot kača. In prava kraška burja piše okrog moje hiše — menda zato, ker je moja žena kraška. Ampak prišel bo dojenčki veter, ki bo spravil sneg in kraško burjo na zapček. Takrat pa se bo pričela pomlad in bomo šli regrad brat.

Nekaj se "špasam", nekaj pa bo tako kot mi pamet velevala. Dandanes je že vse na "ration", samo še ženske ne. Ampak predno nam bo sirena dala tako znamenje kot ga je 11. novembra leta 1918, se lahko zgodi, da bomo tudi mi vsi z ženskami vred na "ration". Danes je tako kot so prerokovali stari ljudje, namreč da bo moral iti vsakdo; ki bo še živ ostal, kresove kurit na visoke gore, če bo hotel videti svojega soseda. Res vse tako izgleda, da se hoče ta prerokba uresničiti, če že ne v celoti, pa vsaj nekoliko.

Mi tukaj jadikujemo in zborujemo in osvobojujemo umirajoči narod, ki je res usmiljenja vreden. Ampak z vsem tem zborovanjem in protesti ne bomo nič opravili. Kadar bo napočil dan miru, takrat bo spet mir za nedolžen čas in nič prej, pa če se na glavo postavimo. In lahko pridejo v to deželo še ostali ministri nam pridigovat o tem kritičnem položaju, v katerem se nahaja tvoj brat ali sestra. Jaz bi tem mažem, ki so pustili dru-

Med tem pa so osiščna glavna mesta in njihove podružne postaje napolnjevale kratke valove s pravčasnimi poročili, namernimi za vsako deželo na svetu, katerih namen je bil povzročiti zmedo, neslago in lažno obveščevanje zmedenih in slabo informiranih ljudi, ki niso imeli prilike zasledovati baharij in natočevanju, ki so jim donela v ušesa.

Vendarle tudi v rokah privatnih lastnikov so kratkovalne postaje precej dobrega storile. Med drugim je postaja WEUL v Bostonu po kratkih valovih obvestila več ko 1000 norveških ladijskih kapetanov, da je bila njihova domovina ravnokar zasedena, in isti seveda se niso povrnil v domovinska pristanišča.

Z vojno pa je koordinacija pod uradnim nadzorstvom po-

ge na cedilu, priporočal, naj gre do staro domovino osvoboditve ljudi, ker so v resnici svobode potrebni. Mi tukaj smo že osvobojeni.

Ne vem, kje se vzamejo ti ljudje. Kadar začutijo, da ima ameriški delavec kakšen dolar v žepu, ga že pridejo osvoboditve iz svojega žepa. Kje se ti moške držijo takrat, ko je ameriški delavec v največji krizi ali depresiji? Takrat bi ameriški delavci potrebovali človeka z odprtimi možgani, da bi nastopil proti kapitalizmu in nas osvobodil. V zadnji krizi so na primer kar stene pokale, ne samo hiše na tebi. Ob takem času bi jih mi bolj z veseljem sprejeli kot pa danes, ko smo vsi svobodni, dokler imamo svoj vsakdanji kruh, za katerega v resnici žrtvujemo naše življenje, bodisi v jami ali v tovarni. Kot bi rekli, hodimo smrti naproti. Živela svoboda tu in tam onkraj morja in mir ljudem na zemlji!

Frank Fink, 200.

Vlada je prevzela kratkovalne radiopostaje

Od sedaj bo federalna vlada sama vodila vojno ofenzivo proti osišču na fronti, ki so jo v teh minulih letih Berlin, Rim in Tokio smatrali prav za svoj lastno: ta fronta so zračni valovi sveta.

Kratkovalne radiopostaje v Združenih državah so bile do sedaj v rokah privatnih lastnikov, ki so prodajali svoj čas trgovskim podjetjem, kakor vse domače postaje. Pred kratkim pa je vlada, ne da bi se vtilkala v privatno lastništvo, vzela v najem popolni čas štirinajstih kratkovalnih postaj v tej deželi. Dodatno se namerava zgraditi 22 novih odposiljalnic, da se poveča izdajanje informacij našim sovražnikom, našim zaveznikom in našim vojakom čez morje.

Radi razlike v času širom sveta kratkovalne postaje delujejo štirindvajset ur na dan. Office of War Information in Office of Inter-American Affairs bodo vse to monopolizirali. CIO bo dobivala dve tretjini časa, Nelson Rockefellerjev odbor pa bo dobival ostalo.

Ze lanskega avgusta je federalna vlada začela rabiti kratkovalni radio; da pove svetu o Združenih državah. Programi, spisani pod vladnim nadzorstvom, so se nudili kratkovalnim postajam, da jih rabijo ali ne, kakor se jim je zljubilo. Z izbruhom vojne je vlada uporabila več časa kratkovalnih postaj, ali vsa stvar je bila še brez pravega načrta.

Med tem pa so osiščna glavna mesta in njihove podružne postaje napolnjevale kratke valove s pravčasnimi poročili, namernimi za vsako deželo na svetu, katerih namen je bil povzročiti zmedo, neslago in lažno obveščevanje zmedenih in slabo informiranih ljudi, ki niso imeli prilike zasledovati baharij in natočevanju, ki so jim donela v ušesa.

Vendarle tudi v rokah privatnih lastnikov so kratkovalne postaje precej dobrega storile. Med drugim je postaja WEUL v Bostonu po kratkih valovih obvestila več ko 1000 norveških ladijskih kapetanov, da je bila njihova domovina ravnokar zasedena, in isti seveda se niso povrnil v domovinska pristanišča.

Z vojno pa je koordinacija pod uradnim nadzorstvom po-

stala potrebna. Colonel William J. Donovan, Coordinator of Information, in njegov pomočnik, pisatelj Robert E. Sherwood, sta že pred šestimi meseci napravila načrte za sedanji sistem. Ko je urad Col. Donovana bil dodeljen sedanjemu Office of War Information, je Elmer Davis, ki je na čelu tega urada, hitro uresničil stvar. Dne 1. novembra je novi sistem prišel v veljavo.

Uradne vladne kratkovalne odposiljateljice imajo trojno svrhu:

Prvič, da se ameriškim vojakom preko morja dajejo novice z doma.

Drugič, da so naši zavezniki obveščeni po ameriških prispevkih k skupnemu vojnemu naporu.

Tretič, da se pove ljudem v sovražnih deželah, ki radi prisluškujejo kratkovalnim poročilom iz inozemstva vzlic pretnji strogih kazni, ako jih zasadijo, ono, kar doma ne slišijo nikdar. To seveda gre tudi za ljudstvo v zasedenih krajih.

Programi so sedaj uradni skozil ves dan. Povezani so z enakimi programi, ki izvirajo iz drugih zaveznikov, zlasti iz Angleške. Tako sodelovanje se vrši tudi na drugi strani, med člani osišču. Na primer po Pearl Harborju se je tukaj opazilo, kako so bile odposiljateljice iz glavnih mest vseh osiščnih dežel spojene med seboj.

Sedaj se kratkovalne postaje v Združenih državah nahajajo v sledečih krajih: tri v Brentwoodu, New York; dve pri Bound Brooku, New Jersey; dve v Schenectadyju, New York; dve v San Franciscu; tri pri Scitustu, Massachusetts; ena pri Hullu, Massachusetts; ena pri Masonu, Ohio. Federalna vlada namerava dodati še 22 novih postaj, kar bo mnogo več kot kapaciteta osišču. — Common Council—FLIS.

Opozicija proti finskemu predsedniku

Maršal Mannerheim bo morda predsedniški kandidat

Stockholm, Švedska, 11. jan. — Predsednik finske republike Risto Rytty si je nakopal opozicijo, ki je že začela kampanjo z namenom, da prepreči ponovno izvolitev, se glase sem dospela poročila. Predsedniške volitve se bodo vršile 15. februarja.

Opozicija pritiska na maršala Carla Mannerheima, naj se prijav kot kandidat za predsednika. Maršal je star 75 let in znan kot najbolj slovit finški državnik in strateg.

Rytty je prej užival ugled kot dober trgovec in socialni demokrat. V zadnjih dveh letih se je spremenil. Mnogi mu pripisujejo odgovornost za položaj, v katerem se Finska zdaj nahaja.

Mannerheim še ni podal nobene izjave, ali postane predsedniški kandidat, čeprav ima oporo pri močnih političnih grupah. Na strani sedanjega predsednika so finančni in industrijski krogi.

Vojni departament omejil pošiljateljice vojakom

Washington, D. C., 11. jan. — Vojni departament je naznanil drastične omejitve pošiljanja zavojey ameriškim vojakom, ki se nahajajo na drugi strani morja. Pošiljateljice so zavzele velik obseg, kar povzroča poteškoče. Departament je naznanil, da ne bo smel noben zavoj tehtati več kot pet funtov in noben ne sme presegati dolžine 15 palcev. Odredba stopi v veljavo 15. januarja.

Od časa do časa

poročila in komentira Milan Medvešek

Sledeča tragedija se je zgodila te dni v naši metropoli:

Od zadnjega ponedeljka dalje je lastnik hiše št. 5812 St. Clair ave. hodil terjat družino Krašovec za stanarino. Stanovanje je našel vsakokrat odprto, a v njem nikogar. Lastnik je končno z žabko zaklehl stanovanje in odšel.

Isti dan pa je lastniku telefonirala Terezija Krašovec in zahtevala, da takoj odpre stanovanje. Mož je to storil, nakar je pričela Krašovec jokati in dejala: "Moj otrok je umrl." Nato je lastnika peljala v sobo in mu pokazala mrtvega otroka.

"Moj Bog! Kdaj pa je otrok umrl?" je gospodar prestrašeno vprašal. Ona mu je odgovorila, da na novega leta dan.

Otrok je ležal mrtev v postelji celih šest dni.

Gospodar je poklical policijo, katere je takoj prepeljala mrtvega otroka v okrajno mrtvašnico, Thereso Krašovec pa v zapor.

V zaporu je nesrečna žena pojasnila, zakaj ni dala pet mesecev starega otroka pokopati. "Na starega leta dan moj mož ni prinesel svoje tedenske plače domov. Ček je zapravil za pijačo. Vnel se je med nama prepir, nakar je šel mož po pol galona vina, katerega sva skupaj izpila. Ob osmih zvečer na novega leta dan sem dala otroku mleka, ga položila v posteljico, nakar sem možu dejala, da grem v gostilno. Obiskala sem tisto več vse sosedne gostilne in se vrnila domov ob pol treh zjutraj. Ob šestih zjutraj sem pogledala otroka in ga hotela previti, a bil je trd in mrzel. Poklicala sem moža in mu povedala, da je otrok umrl. On pa mi je odgovoril, da ve, ker otrok je umrl tedaj; ko je bila ona zunaj. Pričela sva ugrabiti, kaj bi storila. Dejala sem možu, naj gre k pogrebniku, a on ni hotel iti, ker ni imel denarja. Tako sva se dolgo prepirala, nakar je šel mož zopet iskat vina. Pila sva ves dan, zvečer pa sem se zopet napotila v salon. Denarja nisem imela, zato so mi drugi plačevali za pijačo. V nedeljo sva z možem zopet popivala in se prepirala, nakar se je on ujezil in odšel z doma, a se dose-daj še ni povrnil."

Tako je pripovedovala Krašovec o žalostni tragediji clevelandski policiji. Otrok je ležal mrtev šest dni. Ženska je stara komaj 33 let, a rodila je že osem otrok. Dva sta mrtva, šest pa jih je v oskrbi pri raznih dobroteljskih zavodih. Okrajni zdravnik je utemeljil, da je otrok umrl vsled zanemarjenja in mraza.

Ta tragedija je dovolj jasna priča, kaj stori pijača z ljudmi, ki ne poznajo nobene mere. Alkohol je že uničil več naših ljudi v Ameriki kot katere koli druga stvar. Alkohol ljudi ne ubija samo telesno, ampak tudi mentalno.

Še nekaj drugega lahko posnemamo iz te tragedije. Oblasti bi morale preprečiti imeti otroke vsem onim, ki niso sposobni vzgajati jih.

Colombija priznala čehoslovaško vlado

Bogota, Colombia, 11. jan. — Zunanji urad je naznanil, da je Colombia formalno priznala čehoslovaško ubežno vlado v Londonu.

Colombija je prej uživala ugled kot dober trgovec in socialni demokrat. V zadnjih dveh letih se je spremenil. Mnogi mu pripisujejo odgovornost za položaj, v katerem se Finska zdaj nahaja.

Mannerheim še ni podal nobene izjave, ali postane predsedniški kandidat, čeprav ima oporo pri močnih političnih grupah. Na strani sedanjega predsednika so finančni in industrijski krogi.

Vojni departament omejil pošiljateljice vojakom

Washington, D. C., 11. jan. — Vojni departament je naznanil drastične omejitve pošiljanja zavojey ameriškim vojakom, ki se nahajajo na drugi strani morja. Pošiljateljice so zavzele velik obseg, kar povzroča poteškoče. Departament je naznanil, da ne bo smel noben zavoj tehtati več kot pet funtov in noben ne sme presegati dolžine 15 palcev. Odredba stopi v veljavo 15. januarja.

Vendarle tudi v rokah privatnih lastnikov so kratkovalne postaje precej dobrega storile. Med drugim je postaja WEUL v Bostonu po kratkih valovih obvestila več ko 1000 norveških ladijskih kapetanov, da je bila njihova domovina ravnokar zasedena, in isti seveda se niso povrnil v domovinska pristanišča.

Z vojno pa je koordinacija pod uradnim nadzorstvom po-

Ruske čete na pohodu v severnem delu Stalingrada.

For Victory... Buy U.S. DEFENSE BONDS STAMPS

V blagi spomin prve obletnice smrti
naše predrage šene in mame
KATARINE ZUPAN
katere je preminula 12. januarja 1942.
Za leto dni je preteklo, odkar si nas zapustila. Ljubljena šena in mama naša, tvoja Tvoja spomin bo živ in naših srcih dokler se tudi mi ne snidemo s Teboj.
Žalujoci ostali: MICHAEL ZUPAN in otroci. Chicago, Ill.

DOLGA
ROKA

S. M. GARDENHIRE

(Se nadaljuje.)

Mr. Byrne je pogledal Vininga, kakor da bi iskal pomoči pri njemu. Viningove oči pa so se jezele svetiti. Ker pa mu je Vining resno pomignil, se je pomiril.

Bankir je začel še bolj siliti v Byrneja:

"Vsaj ni treba, da bi takoj sklenili kupčijo, pač pa morete stvar premisliti, Mr. Byrne. Vi sami prav dobro veste, da ono zemljišče ni niti polovico toliko vredno, toda — kakor bi rekel — nekaj čut dolžnosti napram vam me je dovedel do te ponudbe. Tudi vaša hči se mi smili in rad bi zopet popravil, kolikor mi je mogoče, krivico, ki jo je povzročil moj nečak. Moja vest bi bila mirnejša, če bi vedel, da vam ne manjka sredstev za vašo obrambo."

V Connersovih očeh se je zablistalo.

"Ča zato je poskrbljeno, mr. Holden," je rekel, popolnoma miren. "Kot star prijatelj mr. Viningov sem prišel na njegovo željo in z namenom sem, da kupim farmo. In ker mr. Byrne vsled vzrokov, ki ste jih vi navedli, potrebuje denar, je dobro, da imam ravno nekoliko preveč denarja. Razen tega mi pa ugaja kraj."

Kakor da bi ga komar picil, je poskočil bankir, vsled silne jeze, ki je ni mogel zakriti, je postal njegov obraz temnored.

"Kakor vidite, v tem oziru ne morete pomagati mr. Byrneju," je pripomnil Conners. "Toda jaz tudi razumem kupčijo, in ponudba desetih tisoč dolarjev je zelo vabljiva. Ali jo tudi meni nasproti vzdržite?"

"Ne, gospod," je odgovoril z mirnim glasom bankir, katerega poteze so dobile zopet navadni mirni izraz. "Moj namen je bil le, kakor sem že omenil, izkazati mr. Byrneju prijateljski čin. Ali smem vprašati, koliko ste vi dali?"

"Sedemstočast dolarjev," je odgovoril Conners.

Z vedno večjim začudenjem je sledil mr. Byrne, pa tudi ostali temu čudnemu pogovoru. Toda Holden je vso svojo pozornost posvečal samo Connersu. In ker je Vining razumno molčal, je tudi Byrne zadrževal svoje začudenje.

"Vsota je dovolj visoka," je rekel bankir, "vendar pa hočem izplačati vam osem tisoč in miss Millicent dvatisoč dolarjev, če vas ta dovede do tega, da sprejmete mojo ponudbo."

Conners ga je z občudovanjem pogledal.

"Hm, zapeljiva ponudba!" je začel počasi, "jaz bi imel dobiček, obenem pa bi se izpolnil vaš namen. Razen tega pa ste ga stavili s tako nežnostjo, kakor se pač drugače ne more pričakovati od tako kulantnega trgovca. Toda končno se bo denar vendarle porabil za proces, kajti vse kaže, da bo mr. Byrne obsojen."

"To še ni rečeno," je živahno rekel bankir.

"Moja izpoved mu more mnogo koristiti. Pač sem ljubil svojega nečaka, toda on je mrtev in mi ne smemo vsled mrtvih pozabiti svojih dolžnosti napram živim. Byrne je navzlic svoji nesreči poštenjak. Mogoče ga moremo pregovoriti, da prizna svoj čin. S tem prihrani okraju mnogo stroškov; in to napravi na javnost vedno ugoden vtisk. In če jaz priporočam, bo oblast vložila pri guvernerju prošnjo za pomilostenje. To garancijo prevzamem jaz, in s tem bomo mr. Byrneju tudi prihranili stroški. Če bo vse končano, si morda poišče drugo bivaljšče — na primer v Teksasu — kjer lahko začne novo življenje. Tam, kjer nihče ne pozna tega škandala, postane lahko popolnoma srečen. Priporočam mu, če ste njegov prijatelj. Kakor sem slišal, je tudi poročnik Randall prestavljen v Teksas."

Čprav sem še tako napeto poslušal ta čud-

ni pogovor, sem se vendarle moral smejati, da sem imel prej tako mnenje. Ta mož v resnici ni drugega ljubil in želel, nego denarja. S trdo vztrajnostjo in čez svojega mrtvega sorodnika in dediča do najžalostnejših ur nesrečne rodbine je zasledoval svoj cilj, dobiti v svoje roke farmo, ki so jo je zaželel. V vsakem njegovem gibu se je videla lakomnost, iz njegovega glasu se je celo slišala pohlepnost po dolarju.

"Vi dobro zastopate svojo stvar, mr. Holden," je rekel Conners, "toda vaša ponudba je vendarle prenizka. Pridati morate še neko malenkost. Dajte miss Byrnejevi sto tisoč dolarjev za to, da me pregovori, da sprejemem vašo ponudbo osem tisoč dolarjev."

Od jeze se je bankirju skremžil obraz, ko je poskočil kvišku.

"Jaz sem namreč," je nadaljeval Conners, "danes govoril v Norfolku z nekim inženirjem, ki je preporno zemljišče preiskal z ozirom na petrolej, našel pa je velike sklade premoga. Vi sami dobro veste, da se premog tako blizu morja le težko dobi, vsled česar pač ne boste dolgo premišljevali ter plačali nekoliko višjo vsoto, ki sem jo povedal."

Za me, ki nisem bil zainteresiran pri stvari je bila največja komedija, opazovati izraz na bankirjevem obrazu, dočim se je Vining kar tresel od vznemirjenosti.

"Mr. Byrneju tudi ni treba, da bi kar takoj priznal svoj čin," je rekel Conners ter nekoliko počakal, da se je Holden mogel premisliti. "Menim, namreč, da mi boste pritrdili, če boste slišali oglaš, ki sem ga dal včeraj v norfolški list."

Vzel je časopise iz žepa ter jih porholil proti namizni svetilki.

Kakor hipnotiziran je gledal bankir Conners, ki je počasi in s poudarkom čital:

"Ne piši nobenega pisma! Pridi prihodnjo soboto v Religh hotel, Washington! J. H."

"Oprostite mi, da sem rabil začetne črke vašega imena. Ni bil slučaj, kakor sam priznam," je pripomnil Conners ter razgrnil drugo številko časopisa, vaš inserat pa se glasi sledeče: "Ni treba priti! Včerajšnji inserat humbug. Ga ne razumem. Pazi! J. H."

Conners je odložil časopise ter fiksiral bankirja. "Moja prva sumnja, vsled katere sem poskusil z inseratom, se je torej uresničila. Vaš nečak ni mrtev, temveč bi prišel ob omenjenem času v Washingtonu v moje roke ali pa v roke agenta, ki bi bil tja odposlan. Ko ste pa vi čitali moj inserat, ste se začeli nekoliko bati, vsled česar ste hitro z drugim inseratom preklicali mojega. Mož, ki je oddal slepi strel na vašega dragega sorodnika, se je pripeljal z njim v čolnu, se skril blizu kraja, kjer se je vaš nečak izkrcal, v grmovje ter igral celo komedijo, ki ste si jo vi izmislili, da dobite zemljišče s premogovimi žilami. Vi ste ga v to svrhu najeli ter ga natančno instruirali. Mr. Byrne je srednje velikosti. Njegova obleka in njegov nastop, se lahko posnameta, tudi oni srditi prizor ni delal mnogo težko. Pozabili ste le povedati temu najetemu človeku, da je pač mr. Byrne hitre jeze, vendar pa ni surov zločinec in da bi torej zadoščal tudi samo en strel."

Smrtno bled je vstal mr. Holden, dočim ga je mr. Byrne tako jezo gledal, da je Vining smatral za potrebno, da je stopil k njemu. Mr. Vining je pomagal Millicent Byrnejevi, ki je napol nezavestna sponela v svojem stolu. Conners pa je z zmagovitim zasmehom opazoval razkrinkanega zločinca.

(Dalje prihodnjič.)

Champ Wins Her Reward

Mrs. Rae Frakes, employed at the Vultee plane plant in California, set a world's record by slicing through 4,800 feet of aluminum in eight hours. She was rewarded with a trip to New York. To top this, the U. S. Army gave her husband Pvt. Howard Frakes, of the Coast Artillery, a ten day furlough. They are pictured in New York.

no vsak dan, da sta se srečevala. Nastalo je med njima neko razmerje posebne vrste. Zjutraj se nista videla nikdar. Tedaj je ona doma opravljala svoja opravila povsem mirno, kakor ne bi motilo prav nič njene notranjosti. Vse je šlo svojo navadno, vsakdanjo pot. Vse ob določenih urah, vse kakor v prejšnjih časih, vse od pičice do pičice natančno.

A ko je prišlo popoldne, ko se je soproj poslovlil ter odšel v urad, tedaj se je hipoma nekaj zganilo v njenem srcu. In iz tega se je porodilo neko neodoljivo hrepenenje, hrepenenje, ki ji ni dalo, da bi obstala v sobi. Razburjena, s tresočimi rokami, se je začela vselej odpravljati. Ko se je pri tem opazovala v ogledalu, so se svetile njene oči v nekem posebnem, vlažnem blešku. In z naglimi koraki se je podala na ulico.

Nedolgo potem sta šla drug mimo drugega, vedno z istimi počasnimi, po sili se ustavljajočimi koraki. In vselej je on z vidnim veseljem privzdignil klobuk, in njegov pogled je mehko in božajoče za hipec obvisel na njenih očeh. In te oči so ga sprejele poželjivo, kakor sprejema roža hladilno roso po vročem, suhem dnevu. A ko sta se oddaljila, ko je imel izginiti vsak za svojim voglom, tedaj sta se vedno ozrla kakor na povelje oba. Postala sta nekoliko, noga je obstala nehoti, v srcu je zabrnela struna ljubezni najslajšo svojo pesem.

In vselej po takem srečanju ji je bilo lahko pri srcu. Ni se ba la večera, kakršnih je morala preživeti že toliko ob strani svojega soproga. Sedaj je bilo okoli nje vse svetlo, najmanjša stvarca je zadobila zanjo važen pomen. Dvoje mehkih, izrazitih, srečo sipajočih oči je pošiljalo svetle žarke v to sobo, je zlatilo z njimi prej tako temne večere.

In sedaj niti opazila ni več, kako so jo češče in češče motrile oči soproge s svojim mirnim pogledom, kakor bi vedele natančno, kaj se vrši v njeni notranjosti. Ni se brigala več za nje. Zdelo se ji je, da so ji te oči popolnoma tuje, da jih ni še videla nikdar, da same ne vedo, kaj hočejo. In z vsakim novim dnevom se ji je zdelo bolj gotovo, da sedi na onem stolu nasproti njej tujec, ki ga je zanesla noga nevede v njeno bližino, tujec, ki ga bo noga tudi skoraj odnesla z njene poti. Nič je ni več vznemirjalo, resnica je bežala od nje, objemale so jo razkošne, sladke sanje.

Soprogove oči pa so vsak dan globlje prodirale v njeno dušo. Videle so vse natančno, kar se je godilo tam notri. A bile so mirne, hladne.

Ko je nekega dne zopet odšel soproj v urad, je našla ona na mizi v njegovi spalnici listič. Na njem je bila zapisano od njegove roke:

"Žena, varuj mojo in svojo čast!"

Strmel je v črke, njena roka je držala listič in se je nehoti tresla. V tistem hipu je videla soproga, kako sedi za mizo zvečer, kako jo mirno opazuje skozi napol zaklopljene trepalnice.

V tistem hipu je začutila zopet, kako prodira njegov pogled v njeno dušo. Ozrla se je, zdelo se ji je, da je v kotu zaškrpala njegova postel. Skoro se je prestrašila.

Izpustila je listič in se je naglo okrenila. Hripavo, glasno se je zasmejala. Toda ta smeh je bil prisiljen, zasmejala so se samo usta. V srcu pa je prav tisti čas začutila neko tesnobo, ki je prevzela vse njene živce, da je morala za nekoliko hipov sedeti ...

Bilo je to tisti dan, ko se je imela prvič sestati z njim, čigar podoba je nosila v svojem srcu. Vstala je in se je ozrla po sobi, kakor bi nekoga iskala. Tiho je bilo v njej, kakor v grobu. Nič se ni ganilo.

Tedaj so jo pa zopet prepluli spomini iz prešlih časov. Tiho, po prstih so se približali, objeli so vso njeno dušo, in mehko je postalo v njej. Da bi se še enkrat vrnili ti časi! Samo še enkrat, samo za hipec bi jih še rada uživala. Dala bi zanje vse, kar ima, dala bi svoje življenje.

V tem hipu se je zabrisala in je pobledela podoba, ki se je bila vsilila med njo in soproga. Stopila je v ozadje in pred njo je stal samo še soproj, soproj iz nekdanih davnih časov.

Da, kdor se še boji za njeno in svojo čast, ta še ljubi, mora ljubiti!

Težko je čakala popoldneva. Kolikor bolj se je bližala ura, ko je imel priti domov soproj, toliko je bila nemirnejša. Hipec pred njegovim prihodom, ko je že slišala njegove stopinje na stopnicah, se je ozrla v ogledalo, popravila si je lase in se je nasmešnila ...

Odprla so se vrata. Tedaj mu je stopila nasproti z odprtimi rokami, s smehljajem na ustnicah in s solzami v očeh.

"Ali se bojiš zame, drage? Glej, tvoja ..."

Toda on je stopal mimo nje, stopal kakor oni čas, ko se je nehalo njuno intimno občevanje ...

Popoldne jo je bilo sram samo pred seboj. Ko je odšel zopet soproj, se je začela odpravljati z nervozno naglico. Nekaj trtega je ležalo na njenem obrazu, nekaj odločnega v njenih kretanjih.

"Ti sam si hotel, ti ..."

Počasi je odšla na ulico. Ko je začutila svez zrak na svojih licih, se je oddahnila. Bila je hipoma vsa druga. Kar se je godilo z njo zjutraj, je ostalo za štirimi stenami njene sobe. Počutilo se je, da je zopet hrepenenje po sreči, hrepenenje po ljubezni.

Samo tako bi bila rada vedno pri svojem ljubincu, zrla bi v njegovo oko, poslušala njegovo govorico in naslonila bi svojo glavo na njegovo ramo. In ure bi potekale v blaženstvu, v sanjah, kakršne je sanjala nekdaj tam pod solničnim gričem v rodni svoji hiši. In sponela bi dolgo, dolgo, sponela toliko časa, da bi zadremala za večno.

Iz teh misli jo je zbudil pokrit vzki, ki se je ustavil pred njo. Vrata so se odprla in iztegnile so se po njej roke, ki so jo vzdig-

nile na sedež. Konja sta potegnili, in šlo je ven iz mesta.

Tresoč roke so se ovile okoli njenega pasu in začutila je strasten poljub na svojih ustih. Bila je hipoma vsa zmedena. Neke opojna toplota se je ovila njenih udov. Zaklopila je oči in naslonila glavo na njegovo ramo. Njene sanje so se izpolnile. Tako bi ostala na večno.

Voz je pa drdral medtem mimo zelenih njiv in z gosti, visoko travo zarastlih travnikov, mimo visokih dreves in nizkih kmečkih hiš.

In ona je tedaj odprla oči. In videla je, kako je nad njo žarelo v divjem, strastnem ognju dvoje oči. Bilo je v tem pogledu nekaj satanskega, nekaj taksnega, česar ona še ni videla v svojem življenju. Strah je napolnil njeno srce in zravnila se je kvišku.

Zavedla se je.

Njegove roke pa je niso izpustile. Potlačile so ji glavo navzdol, in njegove vroče ustnice so trepetale na njenem čelu.

Konji so dirjali, njih veselo prhanje se je čulo v voz. Mimo so hitele nizke kmečke hiše.

Tedaj se mu je pa ona siloma izvila. Nepopisen gnus ji je nena doma napolnil srce. Z nenačudno močjo se ga je otresla in v istem hipu je odprla vrata od voza ter skočila na cesto. Padla

je na tla, in krvava lisa se je pokazala na njenem čelu.

Kočjaž ni zapazil ničesar, ko nji so dirjali dalje ... (Dalje prihodnjič.)

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj kraj!

ZASTOPNIKI LISTA
PROSVETE

so vsi društveni tajniki in tajnice člani, ki jih društva izvolijo v svojo službo.

Naši nastavljeni lokalni in poštvalni zastopniki za določene okraje so:

Louis Barborich, za Milwaukee in okolico.

Anton Jankovich, za Cleveland, Ohio in okolico.

Andrej Piriz in Ely, Minn., za drlavo Minnesota.

Frank Klun in Chisholm, Minn., za Chisholm in okolico.

Frank Cvetan in Tire Hill, Pa., za srednje-vzhodno Penno.

Anton Zornik in Hermine, Pa., za vso zapadno Pennsylvanijo.

Joe Paterlin in Library, Pa., za vso Penno.

John Zornik za Detroit in okolico.

Poleg vseh teh pa lahko vsak član naroči sam po svoje svoje naročnino direktno listu.

PROSVETA

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VOŠČILO IN ZAHVALA

Vsem sobratom, rojakom, prijateljem in znancem, ki so mi bili naklonjeni in poverili mi delo v pleskanju in papirjanju njih hiš in stanovanj v tem letu, bodi na tem mestu izročena moja iskrena zahvala. Upam, da mi bode še nadalje naklonjeni, ker moje skušnje v tej stroki jamčijo dobro delo in zmerno ceno.

Moj življenjski obstanek zavisi od tega dela in valed starosti ni mi mogoče dobiti druge vrste stalno delo še kjerkoli valed tega se uljudno priporočam, kadar šelite prebravati ali papirati vaše stanovanje, bom zelo vesel ako me pokličete in prinesel vam bom vsoroc krasnega stanskega papirja, barvila in dal zmerno ceno za izvršitev dela.

Želim vsem v tem okrožju, kakor tudi po širni Ameriki vsem, znancem, sobratom, sorodnikom in prijateljem

Srečno in veselo Novo Leto!

ANDREJ VIDRICH

706 Forest Ave., Moxham, Johnstown, Pa. - Phone F 37-792

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih ...

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

.... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

.... Cene zmerno, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naročnik. List Prosveta stane za vsa enaka, za člano ali nečlano \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri sestanku \$1.20 za tednik, se jim to prijete za naročnik. Torej sedaj ni varoka, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaše lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrak drlavo in Kanado \$6.00	Za Cicerio in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.80	1 tednik in 6.30
2 tednika in 3.60	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina

PROSVETA, SNPJ.
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Prilošeno polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družva št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledetih članov moje družine:

2. Čl. družva št.

3. Čl. družva št.

4. Čl. družva št.

5. Čl. družva št.

Mesto Družva

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

Drobne povesti

Spisal Josip Planinec

1.

NEKAJ NOVEGA ...

(Nadaljevanje.)

Nemirno se je premaknila na stolu. Zavpila bi glasno, vstala bi in bi bežala tja daleč od tod, daleč, daleč iz njegove bližine. Le proč od njega!

Tedaj pa se je dvignil on, mirno in dostojanstveno. In poklonil se je kakor navadno in dejal je s svojim nizkim glasom: "Lahko noč!"

Ostala je sama. Ko je odšel on, se je odvalilo nekaj težkega od njenega srca. Oddahnila si je in popravila si je lase, ki so ji silili na čelo. Naslonila je glavo v roke, in se zadržala v luč. Vsi dogodki izza mladih let, iz prešlih dveh let, zlasti pa dogodki današnjega dne so se vrstili pred njenimi očmi. Postajala je ob tej dolgi poti, počivala je na posameznih občestnih kamenih, mimo so hitele drevesa, mimo so hitele cvetne livade in pisane vrtove, mimo so hitele rjave trate in po slani popajlene cvetice. Mimo je hitelo vse, kar je nekdaj razveseljevalo in žalostilo njeno srce, hitelo je, da so komaj za njim sledile njene misli. A nazadnje so se ustavile tam na ulici, tam na vogalu, kjer je popoldne zavila v predzadnjo ulico pred svojim stanovanjem. Tam so postale, so se zapredle, in v njih sredi je stala svetla in jasna podoba, a iz nje je kipele nekaj vzvišenega, nekaj lepega, po čemer je hrepenela njeno srce, po čemer so se iztezale njene roke.

lo njeno srce, po čemer so se iztezale njene roke.

Tedaj je v sosednji sobi zaškrpala postelj. Ona se je zavledla. Stresla se je, kakor bi ji bila zapihala ostra sapa preko razgaljenih ram. Njeno oko je hipoma izgubilo svoj žar, postalo je motno in se je povesilo ...

In od tedaj se je dogajalo red-

Članice unije International Ladies Garment Workers v Kansas Cityju, Mo., ki so aktivne v kampanji prodajanja vojnih bondov. Od leve na desno: Ann Herrig, Erle Reams in Ruth Anderson.